

– застосування облікового підходу щодо оплати за час простою, нарахування відпускних та лікарняних, надання фінансової допомоги працівникам;

– проведення інвентаризації в умовах воєнного стану, фіксація втрат або пошкодження активів та їх документальне оформлення [5].

Цей перелік обставин та можливих подій не є вичерпним. Зміни облікової політики є індивідуальними для кожного підприємства, враховуючи його унікальність, специфіку діяльності та особливості обліку. Адаптація облікової політики до конкретних умов допоможе краще відповідати вимогам та забезпечить ефективне ведення обліку в умовах війни.

Отже, виходячи з вище зазначеного, суб'єкти господарювання повинні самі вносити зміни до облікової політики, виходячи зі своєї діяльності, обирати ті методи та процедури обліку, які будуть більш доречні для їх ефективного облікового процесу та відображення реальних подій.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. Godniuk I., Shevchuk N. ACCOUNTING POLICY AND ITS INFLUENCE ON THE ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN WARTIME CONDITIONS. *Economies' Horizons*. 2023. No. 2(24). P. 110–119. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281235](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281235)

3. Югас Е. Ф., Лалакулич М. Ю., Рибаківа Л. П. Облікова політика підприємства в умовах війни. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 147–152. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-147-152>

4. Шевців Л. Ю., Мосолова Ю. О. Облікова політика в управлінні діяльністю підприємств за умов гармонізації обліку та звітності. *Бізнес Інформ*. 2020. №3. С. 260–269. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-260-269>

5. *Oblikova polityka v umovakh voyennoho stanu* [Accounting policy in wartime conditions] URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/12/oblikova-polityka-v-umovakh-voyennoho-stanu.html>

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вітюк А. В., канд. екон. наук, Вінницький національний технічний університет

Розвиток підприємств, незалежно від форми власності, розміру, сфери діяльності завжди потребує фінансового забезпечення. Українське законодавство дозволяє використовувати різні джерела ресурсів з метою заснування, розвитку та забезпечення передумов тривалого ефективного функціонування всіх напрямків діяльності суб'єктів господарювання. Однак з початком повномасштабного вторгнення діяльність підприємств зазнала кардинальних змін, однією з них є недостатність фінансових ресурсів, грамотне та вчасне використання яких може зберегти та примножити розвиток бізнесу з часом.

Протягом двох років війни українськими підприємствами було засвідчено їх швидку здатність адаптації до непередбачуваних умов. Можливості українських підприємців приймати нетипові рішення дозволили їм перепрофілюватися, зокрема змінити напрямок діяльності, здійснити релокацію та забезпечити подальший розвиток [1, с. 134-135]. Проте, більшість підприємств не володіють необхідними для цього власними фінансовими ресурсами, відповідно вкрай необхідною є зовнішня фінансова підтримка.

За умов високої зовнішньої нестабільності банки, як правило, не охоче кредитують підприємства через високу ризикованість проєктів і неспроможність підприємств, особливо малих фірм і стартапів, надати надійні гарантії повернення позики. У розвинених країнах нестача фінансових ресурсів на реалізацію інноваційних проєктів компенсується коштами венчурних інвесторів, втім розвиток венчурного інвестування в Україні перебуває лише на початкових стадіях. В цій ситуації єдиним стабільним джерелом фінансового забезпечення бізнесу за умов війни виступає держава.

Найбільш відомим кроком у напрямі фінансування розвитку бізнесу від початку війни стала Державна програма "Доступні кредити 5-7-9%". Цю програму реалізує Фонд розвитку підприємництва (ФРП). Єдиним учасником ФРП є Уряд України в особі Міністерства фінансів, що координує всі аспекти діяльності Фонду. На сьогодні за Державною програмою "Доступні кредити 5-7-9%" Фонд розвитку підприємництва залучив до співпраці 45 із 65 банків України. Найбільшими реципієнтами стали сільське господарство, торгівля та промисловість. Успіх зазначеної програми є достатньо суперечливим з огляду на результати її впровадження, оприлюднені Національним банком України, результати моніторингу якого відобразили велику частку відмов стосовно бажаючих отримати таке фінансування (рис. 1).

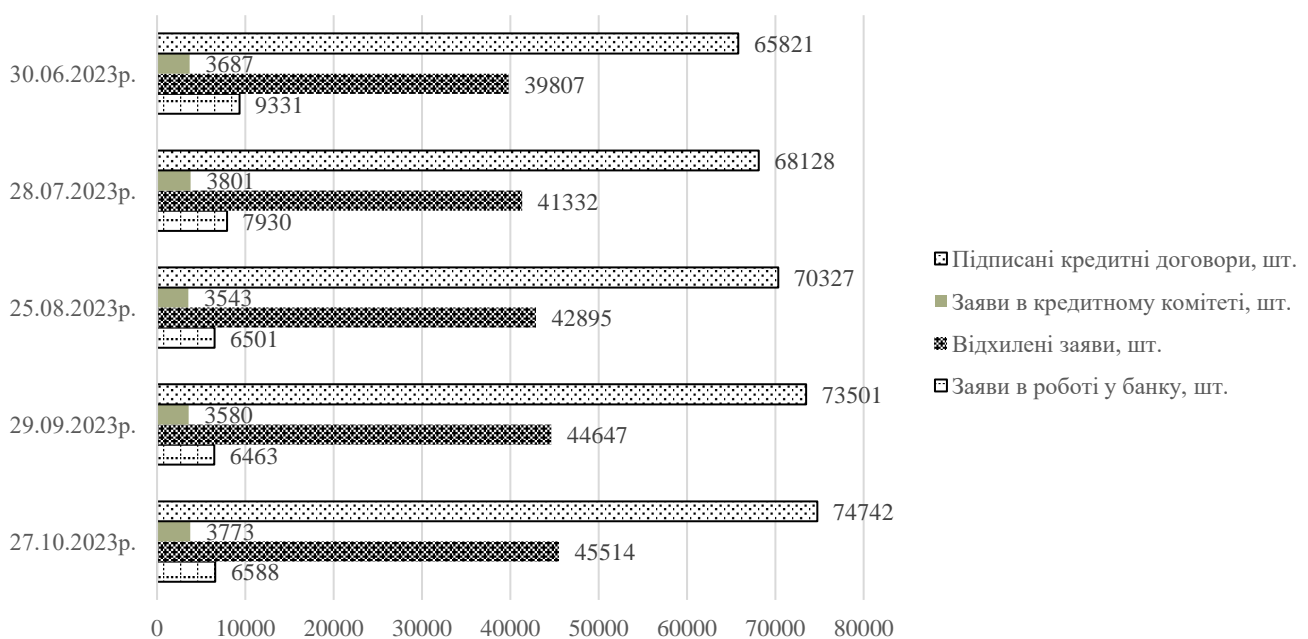

Рис.1 – Динаміка розгляду заяв на отримання кредиту на 30.10. 2023р. [2]

Аналіз інформації Фонду розвитку підприємництва стосовно кількості заяв на отримання кредиту засвідчив стабільне зменшення їх кількості, що звичайно потребує виявлення таких причин – це зменшення попиту, ускладнення вимог, доступність інших джерел фінансування тощо. Втім, попри зазначені результати в проекті бюджету на 2024 рік на цю програму закладено 18 млрд гривень.

Пріоритетними напрямками стануть переробна галузь, підтримка бізнесу на найбільш зруйнованих територіях та енергоефективні заходи. Ліміт кредиту за програмою підвищено до 150 млн грн, а термін кредитування збільшено до 10 років [3].

Поряд із динамікою скорочення державного кредитування більшість комерційних банків де-факто не фінансують бізнесу, при чому частиною фінансових інструментів ці банки все ж володіють – кредит під заставу, овердрафт, цільові кредити тощо. Найбезпечніший варіант для банку – це кредит під заставу депозиту. Сьогодні цей продукт є найменш логічним для бізнесу та найбільш оптимальним для банку. Овердрафт – це також безумовна альтернатива, яка має бути в постійному доступі в обслуговуючому банку. Тобто чудовий формат фінансування, зрозумілий для банку та майже зручний для бізнесу. Майже, адже банки зазвичай вимагають обнулити ліміт (тобто повністю його закрити) кожні 30 днів, що наразі важко реалізувати. Цільові кредити від банків за програмами на придбання техніки, транспорту, для рішень в сфері енергоефективності тощо є зручними та вигідними, з погляду швидкості прийняття рішення та вартості. Слід враховувати таке: для юридичної особи як клієнта отримання цільового кредитування супроводжується додатковими витратами. По-перше, це згаяний час - зазвичай необхідно від кількох днів у разі автоматизації процесів або коли ви є клієнтом цього банку та від 20–30 днів, якщо запит є дещо «нестандартним» для банку. По-друге, варто очікувати додаткових зобов'язань у вигляді переведення оборотів, зарплатних проектів, валютних контрактів (у разі зовнішньоекономічної діяльності) та різноманітних додаткових комісійних витрат, які банк висуватиме як умову отримання фінансування (чим підвищуватиме для клієнта витрати та маскуватиме їх за вартістю обслуговування) [4]. Підкреслимо, що така політика кредитування в умовах військового стану є неприйнятною і має певним чином розглядатися уповноваженими органами.

Новим для українського ринку фінансових продуктів став досвід приходу низки міжнародних, національних і регіональних донорів, які розробили та представили велику кількість грантових програм, у межах яких можна отримати суттєву грошову допомогу на проекти, які прямо чи опосередковано працюють на відновлення України. Згідно з аналізом моніторингу проектів міжнародної технічної допомоги за 2022 рік Міністерство фінансів України протягом 2022 року брало участь у реалізації 9 таких проектів. Вони реалізовувалися за фінансової підтримки Уряду Федеративної Республіки Німеччини, Японії, США, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського Союзу. Основними напрямками надання допомоги, окрім

фінансування державної інституційної спроможності, була підтримка малого та середнього підприємництва [5]. Також варто відзначити, наявність можливостей українських підприємців отримати гранти від таких країн, як Канада, ФРН, Нідерланди, Швеція, Швейцарія, Японія, Данія, Значними є грантові інструменти походження Європейської комісії, зокрема програми: Creative Europe Programme (CREA), Erasmus+ (ERASMUS+), EU4Health Programme (EU4H), Horizon Europe (HORIZON), Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), Single Market Programme (SMP). Значно збільшилося фінансування США, зокрема Програми USAID [6, с. 36].

Оскільки Україна тотально страждає від непрогнозованості розвитку ситуації, а грантові кошти, як і програми фінансування можуть в певний момент часу закінчитися, логічним є крок держави в напрямі регулятивних перетворень економічного життя. Зокрема, до пакету рішень, запропонований Урядом варто віднести:

1. Звільнення фізичних осіб-підприємці I та II групи на час воєнного стану та протягом року після його завершення від сплати єдиного соціального внеску;

2. Звільнення підприємств та фізичних осіб-підприємців III групи від сплати єдиного соціального внеску за найманих працівників, які були призвані до лав ЗСУ, інших збройних формувань (в тому числі територіальної оборони). Збір буде сплачено за рахунок держави;

3. Відтермінування сплати податків для всіх підприємств, які не спроможні їх заплатити;

4. Відкладення впровадження РРО для всіх фізичних осіб-підприємців;

5. Скасування всіх заходів ринкового та споживчого нагляду у всіх питаннях, крім регулювання цін та контролю за ціноутворенням. Також вже встановлено мораторій на проведення перевірок всіх видів для бізнесу [7].

Сукупність зазначених заходів з боку держави та активна позиція бізнесу формують базові передумови для майбутнього післявоєнного розвитку. Фінансове забезпечення українських підприємств зростатиме як з приватних джерел, так і з державних. В свою чергу іноземний капітал, ґрунтуючись на успішному досвіді місцевих інвесторів також надходитиме, втім за таких умов важливим є правильне збалансування державою напрямів його вкладання на користь високотехнологічних галузей з високий мультиплікатором зростання.

Список використаних джерел:

1. Васюта В., Чорновол Н., Горбунова М. Роль підприємницької діяльності в розвитку національної економіки. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 5-6 (78–79). С. 130-137.

2. Інформація про результати державної програми доступні кредити 5-7-9. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>

3. Український бізнес під час війни: реальна аналітика та перспективи на майбутнє у 2024 році. URL:

<https://finstream.ua/ukrayinskyj-biznes-pid-chas-vijny-analilyka/>

4. Де знайти кошти, коли ніхто не кредитує. URL: <https://zn.ua/ukr/finances/malij-i-serednij-biznes-pid-chas-vijni-jak-otrimati-finansuvannja.html>

5. Міністерство фінансів України. Моніторинг проєктів міжнародної технічної допомоги. URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422.

6. Кобеля-Звір М.Я. Фандрейзинг, грантрайтинг як особливий інструмент відновлення України у воєнний та післявоєнний час. Приазовський економічний вісник. 2023. Вип. 3(35). С. 34-39.

7. Державна підтримка бізнесу під час війни: що треба знати. URL: <https://eba.com.ua/derzhavna-pidtrymka-biznesu-pid-chas-vijny-shho-treba-znaty/>

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСЮ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Гавриличенко Є. В., канд. екон. наук, доцент, Світлична А. О., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Проблемі управління дебіторською заборгованістю у контексті розвинених ринкових відносин на сучасному етапі приділяється велика увага. Однією з ключових труднощів у господарюванні зараз є невчасне та неповне виконання суб'єктами своїх зобов'язань, особливо щодо термінів оплати товарів, робіт та послуг. Операції розрахункового характеру є основою фінансово-господарської діяльності підприємства і призводять до виникнення дебіторської заборгованості, що, в свою чергу, негативно впливає на функціонування господарського суб'єкта. В умовах ринкових відносин важливо, щоб суб'єкти активно управляли дебіторською заборгованістю, сприяючи постійному її зменшенню. Дебіторська заборгованість становить важливу частину бухгалтерського балансу підприємства і є одним із індикаторів фінансового стану протягом звітного періоду.

В умовах сучасного функціонування підприємств житлово-комунальної сфери необхідно ефективно керувати дебіторською заборгованістю з метою своєчасного отримання фінансових ресурсів та загального підвищення ефективності використання коштів. Суттєво важливим стає управління заборгованістю як на етапі її формування, так і під час інкасації. У зв'язку з цим стає необхідним аспектом розробка комплексного механізму контролю за дебіторською заборгованістю на підприємствах даної галузі.

Усе вищеописане підкреслює актуальність обраної теми для подальших досліджень.

Метою роботи є визначення шляхів удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю комунального підприємства, що надає житлово-комунальні послуги, для вирішення ключових аспектів, пов'язаних із забезпеченням безпеки діяльності підприємства.

Вирішення теоретичних і практичних завдань у сфері управління дебіторською заборгованістю підприємств вже було значно розглянуто видатними вітчизняними науковцями, такими як І. Бланк, Т. Бутинець,